

Пасічник О. С.
Інститут педагогіки НАПН України
(Київ, Україна)

Пасічник О. О.
Хмельницький національний університет
(Хмельницький, Україна)

АДАПТАЦІЯ МЕТОДИЧНОГО «ПРИНЦИПУ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР» ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

У період воєн діти – це категорія, яка страждає чи не найбільше від бойових дій. Усталена картина світу порушується, але дитяча психіка не завжди готова сприйняти нову реальність. Попри все, життя триває і завдання освітян – адаптуватися до нових умов та належним чином організувати навчально-виховний процес. Поряд із традиційним завданням – виконувати вимоги навчальної програми – окреслюється ще одне – забезпечити психологічний комфорт учнів.

У цьому контексті важливо зазначити, що предмети гуманітарного циклу відіграють особливо важливу роль, оскільки дають дітям змогу отримати відповіді на питання щодо особливостей улаштування світу, вибудовування взаємин між людьми, пояснюють причинно-наслідкові зв'язки суспільних відносин тощо. Предметна галузь «іноземна мова» не є винятком. Однією з її особливостей є побудова процесу навчання на засадах комунікативного та діяльнісного підходів із забезпеченням соціокультурного контексту змісту навчання. Здобуваючи відомості про культуру країн, мова яких вивчається, порівнюючи їх із рідною країною, в учнів формуються цілісні уявлення про особливості життя в глобалізованому світі, систему загальнолюдських та національних цінностей.

Водночас, варто зазначити, що події, які нині відбуваються, неминуче вплинуть і на бачення окремих методичних і дидактичних положень компетентнісного підходу. Зокрема перегляду потребуватиме методичний принцип «діалогу культур», який, з одного боку, передбачає знайомство з культурою іншої країни, а з іншого – надання відомостей про власну. Однак, тема життя у країні, на території якої триває війна, ніколи не була частиною змісту навчання. Цих тем немає в підручниках, вони фактично відсутні в авторських розробках вчителів.

Окрім того, поряд із традиційними для «діалогу культур» установками щодо забезпечення взаєморозуміння між народами і націями, толерантності тощо в змісті навчання мають знайти відображення і їхні антиподи – пояснення того, які чинники перешкоджають вибудовуванню конструктивного міжкультурного діалогу.

Дехто вагається, чи доречно порушувати ці питання з учнями в процесі навчання, мотивуючи це тим, що підліткам складно усвідомити глибинні

процеси, які спричинили військову агресію, посиляється на їх психологічну неготовність говорити про війну тощо. Однак, ні в кого не викликає зауважень необхідність знайомства з подіями Першої чи Другої світової війни. Нині ж діти вимушено стали очевидцями подібних подій. Замовчувати, ігнорувати чи абстрагуватися від них неможливо та й чи виправдано? Вважаємо, що розглядати таку проблематику допустимо лише з учнями старшого шкільного віку, які є більш готовими рефлексувати та міркувати про такі складні процеси.

Перед учителем, який вирішить порушити цю тему, постануть щонайменше такі завдання: 1) підготувати власні дидактичні матеріали, адаптувати їх до реалій життя в країні, а також 2) познайомити учнів із новою лексикою (*military, curfew, aid, support, shelter* тощо) та активізувати її в мовленні учнів.

За результатами аналізу програмової тематики, консультацій з педагогами та психологами нами окреслено теми, які потенційно можуть стати предметом спілкування на уроці іноземної мови:

- особиста історія – війна по-різному вплинула на життя окремих українців: комусь довелося тимчасово змінити місце проживання, хтось працює волонтером, чийсь батьки взяли зброю до рук, хтось емігрував за кордон.

- робота волонтерів – намагаючись допомогти країні вистояти в боротьбі з агресором, багато українців та іноземців долучилися до вирішення гуманітарних завдань. Що саме вони роблять та як допомагають може стати предметом обговорення на уроці.

- участь видатної особи в боротьбі країни з агресором – у підлітковому віці багато дітей має свого кумира серед спортсменів та акторів, які для них є взірцями для наслідування. Багато з них активно долучилися до захисту країни на військовому та гуманітарному фронті, а відтак слугують позитивним прикладом служіння своєму народу, про що варто говорити.

- питання особистої безпеки – війна збільшила кількість загроз здоров'ю і життю людини. Поряд зі звичними учням правилами особистої гігієни чи дорожнього руху з'явилися потреба захисту населення під час ведення бойових дій, авіа нальотів, пересування в місті та за його межами.

- світ професій – попри той факт, що всі професії однаково важливі, війна змушує до перегляду усталених поглядів. Зокрема особливого значення набувають професії військового, електриків, медиків, військових журналістів.

- життя в моєму місті – звичний уклад міст і сіл був порушений: у той час, як деякі населені пункти через систематичне знищення втрачали населення, інші – приймали переміщених осіб, яким доводиться облаштовуватися по-новому та планувати подальше життя.

- життя за кордоном – через війну багато дітей полишили Україну, однак продовжують навчатися в українській школі. Вони, як ніхто інший, можуть розповісти про занурення в іншу культуру, ставлення іноземців до них та до проблеми війни, що триває в Європі.

-навчання під час війни – попри війну заклади освіти адаптувалися та продовжили здійснювати навчальну діяльність: подекуди вона відбувається в аудиторному форматі, онлайн тощо.

-майбутнє України – дітям важливо орієнтуватися на позитивне майбутнє. Усі війни закінчуються, однак тривалий час нам доведеться усувати наслідки війни, відбудовувати зруйновані міста, створювати робочі місця, інтегруватися в Європейську спільноту. Орієнтуючи учнів моделювати власне бачення майбутнього нашої країни, учитель сприяє формуванню в них позитивного бачення подальших перспектив.

Кожна з окреслених тем є непростю з психологічної точки зору. Перед тим, як порушити їх, вчителів варто зважити усі «за» і «проти», проаналізувати психологічну готовність учнів. Однак, рефлексуючи на окреслені теми, отримуючи психологічну підтримку вчителя, діти зможуть по-іншому усвідомити події, які відбуваються з країною та, що більш важливо, усвідомити, що війна закінчиться і вони повернуться до мирного життя.

Пропонована тематика узгоджується з чинною навчальною програмою, а відтак не порушує, а радше доповнює її. Припускаємо, що власні висловлювання учнів щодо окреслених тем іноземною мовою можуть бути підготовлені у вигляді відеороликів, розміщені в мережі Інтернет та слугуватимуть ще одним нагадуванням для міжнародної спільноти про трагедію, яка розгорнулася на території України.

Пономаренко М. М.

*Київський фаховий коледж транспортної інфраструктури
(Київ, Україна)*

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ ДО ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку суспільства гостро постає проблема підвищення фінансової грамотності.

Освіта має перетворитися на ефективний важіль економіки знань, на інноваційне середовище, де учнівська молодь здобуватиме навички самостійного оволодіння знаннями з економіки упродовж життя та застосовування їх у практичній діяльності.

Фінансова грамотність дає змогу зрозуміти ключові фінансові поняття і використовувати їх для ухвалення рішень про доходи, витрати і заощадження, для вибору відповідних фінансових інструментів, планування бюджету, накопичення коштів на майбутні цілі тощо.

Проблема фінансової грамотності набула широкої актуальності та досліджується багатьма науковцями. Питання підвищення фінансової грамотності розглянуті в роботах як науковців-економістів, так і науковців-педагогів з питань теорії і методики професійної освіти та методик викладання дисциплін математичного циклу.